

นวัตกรรม : ขมมา หวานไป

ผู้ประดิษฐ์คิดค้น: 1. นางชุตติภา แก้วลือ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รพ.สต.บ้านท่าเชียงเครือ
2. นายไชโย จันทรเสนา อสม.บ้านท่าเชียงเครือ

1. ที่มาของการสร้างนวัตกรรม

รศยาและชนิดของสมุนไพรที่หมอยานำมาใช้ในผู้ป่วยเบาหวาน แบ่งได้เป็น. สมุนไพรที่มีรสขม ช่วยบำรุงตับ ซึ่งตับมีหน้าที่สร้างไทรคตุ สร้างน้ำตาลในการย่อยอาหาร ได้แก่ มะระขี้นก ฟักทะลายโจร ครอบจักรวาล บอระเพ็ด ชิงช้าชาลี แห้ว รวงจืด ขมิ้นขม สะเดา ขี้เหล็ก ว่านค้ำควาดำ ผักเชียงดา ผักง้วนหมู หนุ่มนานประสานกาย จักรนารายณ์ มะแว้ง

ในช่วงเดือนธันวาคม ปี2559 ได้ออกคัดกรองโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ในบ้านท่าเชียงเครือ หมู่ที่ 2 พบกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน จำนวน 98 คนจึงไปปรึกษา จนท.ที่รพ.สต. เพื่อนำความรู้ในการใช้สมุนไพรไปช่วยลดกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นเบาหวานจึงได้เกิดนวัตกรรมนี้ขึ้น

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม

- 1.เพื่อลดกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน
- 2.เพื่อให้มีเครือข่ายในการดูแลประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน

3. กลุ่มเป้าหมายในการใช้งานนวัตกรรม

กลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน จำนวน 98 คน

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรม

ไม่มี

5. วิธีดำเนินการพัฒนานวัตกรรม

▪ การดำเนินงาน

1. การให้ความรู้ กลุ่มเสี่ยง

การให้ความรู้ เรื่องพืชผักสมุนไพรที่มีรสขม ที่หาได้ในท้องถิ่น จะได้บำรุงตับอ่อน

2. ทำข้อตกลงกันระหว่างกลุ่มเสี่ยง

โดยให้กลุ่มเสี่ยงทานพืชผักที่มีรสขม ที่หาได้ในท้องถิ่น มาประกอบอาหารทานทุกวัน

3. การสร้างแรงจูงใจ ในปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

โดยถามกลุ่มเสี่ยงถึงบุคคลที่สำคัญในชีวิต และบอกถึงประโยชน์ที่เขาต้องดูแลสุขภาพของตนเองไม่ให้ป่วยเพื่อ...จะได้มีชีวิตที่ยืนยาว เพื่ออยู่กับบุคคลที่เป็นที่รัก

4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

โดยเราจะให้คนในชุมชน ที่มีพืชผักสมุนไพรรสขม นำมาช่วยแบ่งปัน แลกเปลี่ยน กับกลุ่มเสี่ยง เพื่อความหลากหลายและชุมชนจะได้มีส่วนร่วมในการใช้นวัตกรรม

▪ อุปกรณ์

ผัก ผลไม้ สมุนไพรที่มีรสขม ที่หาได้ในท้องถิ่น

▪ งบประมาณ

ไม่มี

■ **ระยะเวลา**

ธันวาคม ปี 2559 ถึงช่วง ตุลาคม ปี 2560

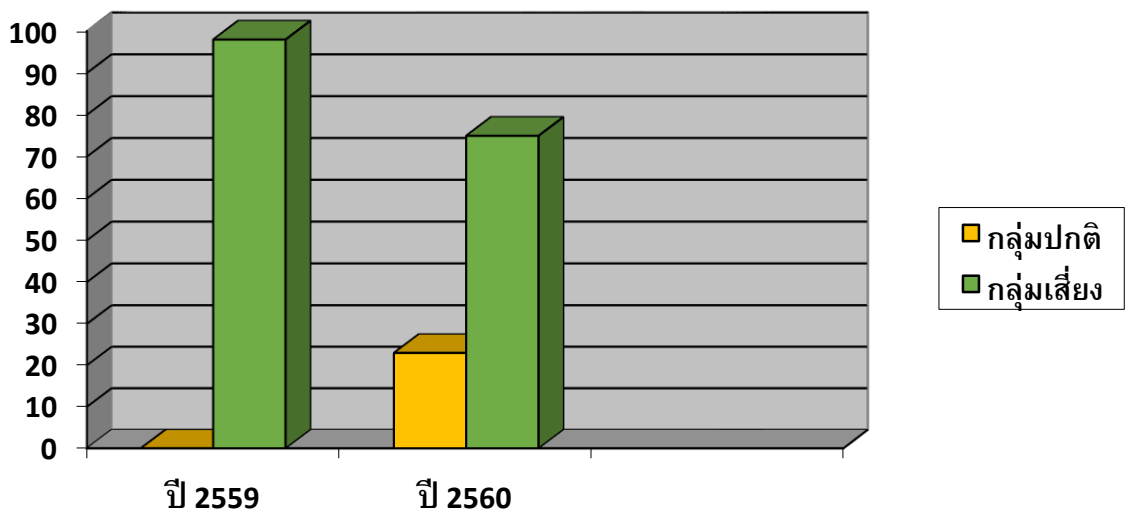
6. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนวัตกรรม

โดยการนำกลุ่มเสี่ยงจากโรคเบาหวานจำนวน 98 คน ในปี 2559 ที่ผ่านมานำมาตรวจระดับน้ำตาลในเลือดด้วยวิธี จึงมีการใช้วิธีการ DTX โดยเจาะเลือดจากปลายนิ้ว

7. อภิปรายผล

ผลสำเร็จของนวัตกรรม“ขมมา หวานไป”

ในเดือน ตุลาคม 2560 ได้นำกลุ่มเสี่ยงจากปี 2559 จำนวน 98 คนนำมาคัดกรองโรคเบาหวาน พบว่า

- ไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง คือมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลง จำนวน 23 คน คิดเป็น 23.46 %
- ยังคงเป็นกลุ่มเสี่ยง จำนวน 75 คน คิดเป็น 76.53 % เนื่องจากการใช้สมุนไพร ต้องค่อยเป็นค่อยไปและต้องใช้ระยะเวลาานกว่าจะเห็นผลและกลุ่มเสี่ยงบางคน ไม่อยู่ในชุมชน ไปทำงานที่ กทม. หาสมุนไพรธรรมชาติยาก

8. ประโยชน์ที่ได้จากนวัตกรรม

- ลดจำนวนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน
- เกิดเครือข่ายในการดูแลประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน

9. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนานวัตกรรม

- ให้ประชาชนมีค่านิยม นำพืชผักพื้นบ้านที่มีรสขมมาใช้ประกอบเป็นอาหารในชีวิตประจำวัน
- ขยายเครือข่ายในโรงเรียนบ้านท่าเชียงเครือเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้จักผักพื้นบ้านที่มีรสขมนำมารับประทานเพื่อปรับธาตุทั้ง4ให้สมดุล
- ขยายเครือข่ายในวัด ทั้ง 3 แห่งเพื่อให้พระและประชาชนได้รู้จักผักพื้นบ้านที่มีรสขมนำมารับประทานเพื่อปรับธาตุทั้ง4ให้สมดุล
- ขยายเครือข่ายในรพ.สต.ใกล้เคียงเพื่อปรับเปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน

10. เอกสาร/แหล่งข้อมูลอ้างอิง

สุธี วรศิรินิมิต. (2547) .สรรพคุณพืชสมุนไพร ยาไทยบรรเทาโรค.

สำนักพิมพ์ พิมพ์ทอง,นนทบุรี

เจนธรรม นำกระบวนยุทธ์. (2542) .รักษาโรคด้วยสมุนไพร.

สำนักพิมพ์ น้ำฝน ,กรุงเทพฯ

ไพบุลย์ พงเงิน. (2556) .สมุนไพร รู้ใช้ ไกลโรค.

สำนักพิมพ์ มติชน ,กรุงเทพฯ

11. รูปภาพชิ้นงาน

ผักรสขม” สมุนไพรสรรพคุณและประโยชน์เพื่อสุขภาพ อีกหนึ่งเกร็ดดีๆ ที่หลายๆ คนควรให้ความสนใจกับ ผักรสขม เขาว่ากันว่า หวานเป็นลมขมเป็นยา คำโบราณที่เชื่อว่าทุกๆ คนคงต้องเคยได้ยินอย่างแน่นอน ถึงแม้จะรู้ว่า ขมเป็นยาแต่พืชผักสมุนไพรที่มีรสขมทุกชนิดคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยจะรู้จักและแทบจะมองข้ามเป็นแฉะๆ แถมยังมีบางคนที่บอกว่าผักสมุนไพรเป็นอาหารของคนแก่ จะมีสักกี่คนคะที่รู้ว่าพืช ผักรสขม สมุนไพรเหล่านี้ มีสรรพคุณทางยาที่สามารถ ช่วยรักษาโรคบางชนิดได้ด้วย และโดยเฉพาะ ผักรสขม ที่หลายๆ คนร้องยี้นี้แหละคะที่มีประโยชน์เป็นอย่างมาก ถ้าเอ่ยถึง ผักรสขม หลากๆ คนก็คงจะนึกถึง สะเดา ขี้เหล็ก มะระ ใบยอ ฯลฯเราลองมาดัดแปลงนำผักรสขมมาปรุงเป็นอาหารให้ทานได้ง่ายสามารถรับประทานได้ทุกเพศทุกวัย ยกตัวอย่างเช่น

